

Визначення правоохоронної функції як виклик правовій визначеності: аналіз практики Верховного Суду

Калмикова Юлія Олександрівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2026	Право	342.2, 342.5, 342.9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19685089>

Анотація. У статті досліджено проблему визначення правоохоронної функції держави крізь призму принципу правової визначеності та практики Верховного Суду. Актуальність теми зумовлена відсутністю єдиного нормативного підходу до розуміння змісту правоохоронної функції та кола суб'єктів, які її здійснюють, що призводить до розмитості меж між правоохоронною діяльністю та іншими видами публічно-владної діяльності. На основі аналізу законодавства України та судової практики встановлено, що у рішеннях Верховного Суду правоохоронна функція не розглядається як самостійна правова категорія, а використовується імпліцитно – через характеристику повноважень відповідних органів та зміст їх діяльності.

З'ясовано, що судова практика формує діяльнісний підхід до розуміння правоохоронної функції, за якого її зміст розкривається через здійснення правозастосовної діяльності, спрямованої на забезпечення правопорядку, захист прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави. Визначено, що ключовими критеріями віднесення органів до правоохоронних є інституційно-функціональні ознаки, зокрема наявність законодавчо визначених повноважень щодо застосування примусових заходів та прийняття обов'язкових рішень.

Обґрунтовано, що відсутність чітких критеріїв відмежування правоохоронної функції від суміжних функцій публічного адміністрування створює ризики неоднакового застосування норм права, зловживання владними повноваженнями та порушення принципу верховенства права. Водночас підхід Верховного Суду, орієнтований на функціональний аналіз діяльності органів, забезпечує прикладну визначеність, але обмежує можливості для формування цілісної доктринальної моделі правоохоронної функції.

Зроблено висновок, що сучасна судова практика створює передумови для подальшого наукового осмислення правоохоронної функції як комплексного явища публічного права, яке має розглядатися не лише через діяльність окремих органів, а як системна характеристика держави, пов'язана із забезпеченням законності, правопорядку та гарантій прав людини.

Ключові слова: правоохоронна функція, правова визначеність, Верховний Суд, правозастосування, публічне адміністрування, правоохоронна діяльність, принцип верховенства права.

¹ Суддя Шевченківського районного суду міста Чернівці, номер <https://orcid.org/0009-0002-1473-725X>

Annotation. The article examines the issue of defining the law enforcement function of the state through the lens of the principle of legal certainty and the case law of the Supreme Court. The relevance of the topic is обусловлена the absence of a unified normative approach to understanding the content of the law enforcement function and the range of entities that perform it, which leads to blurred boundaries between law enforcement activity and other types of public authority activity. Based on the analysis of Ukrainian legislation and judicial practice, it is established that in the decisions of the Supreme Court the law enforcement function is not considered as an independent legal category, but is used implicitly — through the characterization of the powers of the relevant bodies and the content of their activities.

It is found that judicial practice forms an activity-based approach to understanding the law enforcement function, according to which its content is revealed through the implementation of law enforcement (law-application) activity aimed at ensuring public order, protecting human rights and freedoms, as well as the interests of society and the state. It is determined that the key criteria for classifying bodies as law enforcement agencies are institutional and functional features, in particular the presence of legally defined powers to apply coercive measures and adopt binding decisions.

It is substantiated that the absence of clear criteria for distinguishing the law enforcement function from related functions of public administration creates risks of inconsistent application of legal norms, abuse of power, and violation of the rule of law principle. At the same time, the approach of the Supreme Court, focused on the functional analysis of the activities of bodies, ensures practical certainty but limits the possibilities for forming a coherent doctrinal model of the law enforcement function.

It is concluded that modern judicial practice creates preconditions for further scholarly conceptualization of the law enforcement function as a complex phenomenon of public law, which should be considered not only through the activities of individual bodies but as a systemic characteristic of the state associated with ensuring legality, public order, and guarantees of human rights.

Keywords: law enforcement function, legal certainty, Supreme Court, law application, public administration, law enforcement activity, rule of law principle.

Вступ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблем визначення правоохоронної функції у контексті правозастосування в Україні зумовлена насамперед відсутністю чіткого та універсального законодавчого підходу до розуміння як самої правоохоронної функції, так і кола суб'єктів, що її здійснюють. Невизначеність понять «правоохоронна функція» і «правоохоронна діяльність» проявляється не лише у кримінально-правовій сфері, а значно ширше – у системі суб'єктів владних повноважень, які реалізують адміністративні, контрольні та наглядові функції. У результаті виникає розмитість меж між правоохоронною діяльністю та публічно-владною діяльністю органів виконавчої влади, що ускладнює належне визначення їх компетенції, повноважень і юридичної відповідальності. Така ситуація безпосередньо впливає на ефективність адміністративно-правового регулювання та якість публічного адміністрування.

Особливої значущості ця проблема набуває у сфері правозастосування, де правоохоронна функція реалізується через механізми адміністративної діяльності держави. Судова практика фактично орієнтує на розуміння правоохоронної функції як різновиду владно-адміністративної діяльності, спрямованої на забезпечення правопорядку, дотримання прав і свобод людини та законності у публічному адмініструванні. Водночас відсутність чітких критеріїв відмежування правоохоронної функції від регулятивної, сервісної чи контрольної-наглядової діяльності органів публічної адміністрації призводить до неоднакового застосування норм

адміністративного права, що створює ризики зловживання владними повноваженнями та порушення принципу правової визначеності.

У контексті сучасних реформ публічного адміністрування та трансформації системи органів публічної влади проблема визначення правоохоронної функції набуває прикладного значення для побудови ефективної моделі публічного адміністрування. Йдеться не лише про уточнення статусу окремих органів, а й про формування чіткої системи адміністративно-правових засобів забезпечення законності, публічного порядку та захисту прав громадян. Відсутність концептуальної визначеності у цій сфері ускладнює розмежування компетенції органів, породжує дублювання повноважень і знижує ефективність публічно-владних рішень. Тому наукове осмислення правоохоронної функції крізь призму адміністративного права та публічного адміністрування є необхідною передумовою удосконалення правозастосовної практики, підвищення якості публічного адміністрування та забезпечення реального дотримання принципу верховенства права в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ступінь наукової розробки проблеми визначення правоохоронної функції держави свідчить про наявність значного масиву досліджень, однак їх фрагментарний і різновекторний характер не дозволяє сформувати цілісну доктринальну модель цієї категорії, що, своєю чергою, посилює виклики правовій визначеності: у працях О. І. Безпалової акцентовано увагу на сутності та адміністративно-правових особливостях правоохоронної функції, В. В. Крижної – на її генезисі та історико-правових передумовах, Я. О. Бариської – на інституційному вимірі в умовах сучасної держави, Д. М. Белова, І. І. Шведа та М. В. Белової – на ролі окремих органів у її реалізації, Н. А. Савицької – на участі специфічних суб'єктів, таких як нотаріат, тоді як О. А. Присяжнюк і В. І. Шкіндюк досліджують механізми реалізації цієї функції через дискреційні повноваження та діяльність правоохоронних органів. Водночас зазначені підходи здебільшого зосереджені або на функціонально-діяльнісному, або на інституційному аспектах, що не забезпечує їх належної узгодженості та комплексності, унаслідок чого відсутні чіткі й усталені критерії відмежування правоохоронної функції від інших видів публічно-владної діяльності, що, своєю чергою, обумовлює потребу в подальшому системному й узагальнюючому дослідженні цієї проблематики.

Мета статті. Метою дослідження є комплексне з'ясування змісту та правової природи правоохоронної функції держави як категорії, що перебуває на межі нормативної невизначеності та практичного правозастосування, шляхом аналізу чинних законодавчих підходів і судової практики, насамперед позицій Верховного Суду, з метою виявлення критеріїв її відмежування від суміжних видів публічно-владної діяльності, оцінки впливу такої невизначеності на принцип правової визначеності та обґрунтування напрямів формування цілісного доктринального і нормативного підходу до розуміння цієї функції в системі публічного адміністрування.

Результати

Відсутність належного теоретичного обґрунтування правоохоронної функції в науці адміністративного права зумовлює необхідність звернення до судової практики як до емпіричної основи для її осмислення. З наукової концепції публічного адміністрування випливає, що юридичні поняття часто формуються не абстрактно, а в процесі «професійного осмислення юридичної практики та її наукової рефлексії». Аналогічно до інституту доказування, який у юриспруденції набуває специфічного змісту через процесуальну діяльність і орієнтацію на встановлення фактів, категорія правоохоронної функції фактично розкривається через реальні правозастосовні практики. Оскільки саме суд постійно інтерпретує та застосовує право до конкретних обставин, саме судові рішення стають джерелом конкретизації змісту таких складних і теоретично невизначених категорій.

Крім того, змагальний характер судового процесу та орієнтація на встановлення юридично значущих фактів формують середовище, у якому правоохоронна функція проявляється не декларативно, а функціонально – через вирішення публічно-правових спорів. Суд, діючи як неупереджений арбітр, оцінює дії суб'єктів владних повноважень саме крізь призму їх відповідності праву, що фактично і відображає реалізацію правоохоронної функції держави. В умовах, коли наукова доктрина не виробила єдиного підходу до її змісту, судова практика виконує компенсаторну роль: вона не лише конкретизує абстрактні положення, а й формує сталі підходи через оцінку фактів, доказів і правозастосування, що відповідає загальній тенденції розвитку юридичних понять через практику [8, с. 277-284].

Обов'язковість судових рішень як прояв принципу верховенства права та завершальна стадія реалізації правосуддя зумовлює їх особливу наукову цінність, зокрема для адміністративного права, оскільки саме через практику їх ухвалення і виконання розкривається правозастосовна та правоохоронна функції держави. З позицій функціонального та інституційного підходів судові рішення виступає не лише актом правозастосування, а й інструментом забезпечення прав і свобод, який набуває сенсу лише за умови його фактичного виконання як завершальної стадії судового процесу. Водночас комплексний підхід дозволяє розглядати виконання рішень як міжгалузеве явище, що поєднує судову та виконавчу діяльність і тим самим демонструє, що правоохоронна функція реалізується через взаємодію різних гілок влади. Саме тому аналіз судових рішень і практики їх виконання дає науці адміністративного права емпіричний матеріал для уточнення змісту правоохоронної функції як діяльності, спрямованої не лише на вирішення спорів, а й на реальне відновлення порушених прав через обов'язковий, забезпечений державою результат [9, с. 170-175].

Судові рішення є ефективним способом захисту порушеного права людини, оскільки в межах функціонального та аксіологічного підходів вони виступають не лише формою вирішення публічно-правового спору, а й реальним механізмом поновлення прав, що ґрунтується на принципі ефективності судового захисту, закріпленому як у національному законодавстві, так і в міжнародних стандартах доступу до правосуддя. При цьому ефективність такого захисту забезпечується через доступність суду, відсутність надмірних бар'єрів, можливість застосування судом різних способів захисту, а також орієнтацію судового рішення на досягнення реального результату – відновлення порушеного права. У цьому контексті суд реалізує в тому числі правоохоронну функцію держави, оскільки саме через обов'язкові та спрямовані на відновлення прав рішення забезпечується охорона прав і свобод особи від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Водночас, застосовуючи інституційний та функціональний підходи, суди, аналізуючи зміст, межі та спосіб реалізації повноважень органів публічного адміністрування, фактично формують практичне розуміння правоохоронної функції, конкретизуючи її зміст через критерії правомірності, пропорційності та обґрунтованості владних рішень, що наповнює цю функцію не декларативним, а прикладним змістом [10, с. 108-113].

У вітчизняній судовій практиці, включно з практикою Верховного Суду, питання природи та змісту правоохоронної функції держави не сформульоване як самостійний предмет правового аналізу. Судові рішення, навіть у справах, що безпосередньо стосуються діяльності правоохоронних органів, зосереджені переважно на застосуванні норм матеріального та процесуального права, оцінці доказів, дотриманні процедурних гарантій і межах дискреції відповідних суб'єктів [11, с. 244-251]. У цьому контексті категорія «правоохоронна функція» використовується імпліцитно – як функціональна характеристика діяльності держави, але не як об'єкт самостійного тлумачення чи концептуального осмислення. Верховний Суд, здійснюючи правозастосування,

виходить із вже усталених нормативних конструкцій і не вдається до узагальнюючих висновків щодо сутності цієї функції як явища публічного права. Це пояснюється як природою судової діяльності, що орієнтована на вирішення конкретного спору, так і відсутністю прямої нормативної потреби у розкритті змісту відповідної категорії.

Водночас аналіз окремих судових рішень дозволяє виявити фрагментарні підходи, які опосередковано відображають уявлення суду про зміст правоохоронної функції. Йдеться насамперед про справи, у яких розглядаються питання повноважень правоохоронних органів, меж їх втручання у права і свободи людини, а також стандарти законності й пропорційності таких втручань. У подібних рішеннях Верховний Суд фактично формулює критерії допустимості публічного адміністрування, підкреслюючи його підпорядкованість принципу верховенства права, необхідність дотримання балансу між публічними інтересами та правами особи, а також недопустимість свавільного застосування примусових заходів. Через такі висновки простежується розуміння правоохоронної функції як діяльності, спрямованої не лише на забезпечення правопорядку, але й на гарантування прав і свобод людини у процесі їх захисту.

Окремі правові позиції Верховного Суду мають значення для з'ясування інституційного аспекту правоохоронної функції. У контексті обґрунтування природи, змісту, а також функціональних і організаційних характеристик правоохоронної функції держави Верховний Суд застосовує внутрішньо узгоджену логіку аргументації, яка ґрунтується на системному підході до тлумачення нормативно-правових положень і визначення місця відповідних органів у механізмі державної влади.

Відповідно до ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, при цьому кожен із зазначених видів влади реалізує свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України [1]. Такий підхід визначає загальну інституційну структуру держави, у межах якої функціонують і правоохоронні органи як складова механізму забезпечення публічної влади.

Згідно з ч. 3 ст. 17 Конституції України забезпечення державної безпеки та захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування і правоохоронні органи держави, організація та порядок діяльності яких визначаються законом [1]. Це положення безпосередньо вказує на функціональне призначення правоохоронних органів як суб'єктів, залучених до гарантування безпеки держави та суспільства.

Водночас ст. 19 Конституції України встановлює фундаментальний принцип діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, відповідно до якого їх посадові особи зобов'язані діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України [1]. Зазначене положення поширюється і на правоохоронні органи, визначаючи правові рамки реалізації їх повноважень та запобігаючи свавільному втручання у права і свободи людини.

У п. 16 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» правоохоронні органи віднесено до сектору безпеки і оборони, діяльність якого перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за своїм функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз [2]. Таким чином, законодавець підкреслює не лише інституційну належність правоохоронних органів, а й їхню роль у системі національної безпеки.

Правоохоронна діяльність, своєю чергою, є однією з ключових сфер життєдіяльності держави і суспільства, яка в умовах воєнного стану набуває особливого значення, оскільки має забезпечувати верховенство права, підтримання

правопорядку та стабільності, спираючись на ціннісно-правові засади українського суспільства [4; 6; 7].

На сьогодні єдиним чинним нормативно-правовим актом, який визначає орієнтовний перелік правоохоронних органів України, є Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». В абз. 1 п. 1 ч. 1 ст. 2 цього Закону до правоохоронних органів віднесено, зокрема, органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [3].

Отже, законодавець пов'язує належність органів до правоохоронних із виконанням ними правозастосовної або правоохоронної функції, що свідчить про функціональний підхід до визначення змісту та меж правоохоронної діяльності.

Верховного Суду виходить із того, що під час тлумачення поняття «правоохоронний орган» може бути використана норма-дефініція, закріплена в абз. 1 п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», однак лише в тій частині, яка стосується правоохоронної функції, що реалізується шляхом правозастосування.

Поняття «правозастосування», «правозастосовна функція» та «правозастосовна діяльність» охоплюють вчинення дій, пов'язаних із встановленням фактичних обставин події, їх юридичною кваліфікацією та прийняттям правозастосовного акта в межах компетенції відповідного органу. Водночас правозастосовні функції здійснюють усі органи державної влади та органи місцевого самоврядування, у тому числі й правоохоронні. Однак не кожен орган, який застосовує норми права, може бути віднесений до кола правоохоронних, оскільки таке ототожнення здатне спричинити зловживання правами.

Сутність правоохоронної функції держави полягає у забезпеченні правопорядку, охороні прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб, прав та законних інтересів юридичних осіб, а також інтересів суспільства і держави від правопорушень. У цьому контексті правоохоронна функція постає як один із напрямів державної політики, що знаходить своє безпосереднє відображення у діяльності держави.

Система правоохоронних органів держави не має законодавчо закріпленого вичерпного визначення. Разом із тим, правоохоронні органи визначалися як органи державної влади, на які Конституцією та законами України покладено здійснення правоохоронних функцій.

Органи державної влади, у тому числі правоохоронні, утворюються та функціонують на підставі закону і наділяються визначеною законом компетенцією, яка реалізується колегіально або одноособово відповідно до наданих владних повноважень. З огляду на це правоохоронним може визнаватися лише той орган державної влади, який уповноважений законом здійснювати від імені держави владні управлінські функції, приймати загальнообов'язкові рішення та забезпечувати їх виконання, у тому числі із застосуванням примусових заходів.

Критеріями віднесення органів державної влади до правоохоронних виступають інституційно-функціональні ознаки, що визначають їх правовий статус у системі органів державної влади. При цьому, на відміну від інших органів державної влади, які також можуть здійснювати окремі прояви правоохоронної діяльності, для правоохоронних органів така функція є основною.

Вирішуючи питання про віднесення того чи іншого органу державної влади до правоохоронних, необхідно передусім враховувати, яким чином цей орган визначений

у спеціальному нормативно-правовому акті, що регламентує його правовий статус, а також обсяг і характер його повноважень. Водночас до правоохоронних органів не можуть належати громадські організації, навіть якщо вони беруть участь у виконанні правоохоронної функції, зокрема громадські формування з охорони громадського порядку або державного кордону.

У постанові від 05 жовтня 2022 року (справа № 346/819/19) Верховний Суд визнав помилковим висновок місцевого суду про те, що прокуратура не входить до системи правоохоронних органів, які за своєю суттю є органами виконавчої влади. Системний аналіз зазначених положень законодавства вказує на те, що органи прокуратури безпосередньо в межах спеціально визначених правил і процедур у відповідній формі здійснюють діяльність, до завдань якого належить захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів громадян, і по суті ця діяльність є правоохоронною [5].

Верховний Суд дійшов висновку, що критеріями віднесення органів державної влади до правоохоронних є інституційно-функціональні ознаки, які визначають правовий статус відповідного органу в системі органів державної влади. До правоохоронних органів належать ті органи державної влади, які прямо визначені законами України як правоохоронні або ж наділені на законодавчому рівні правоохоронною функцією. Водночас під час вирішення питання про належність особи до працівників правоохоронного органу необхідно виходити із системного аналізу положень Конституції України та нормативно-правових актів, що регулюють правовий статус відповідного органу державної влади [4]. Такий підхід забезпечує комплексне та обґрунтоване визначення як інституційної природи органу, так і характеру виконуваних ним функцій.

Такий підхід створює підґрунтя для ширшого тлумачення природи правоохоронної функції як явища, що не зводиться виключно до переліку суб'єктів, а охоплює специфічний вид державної діяльності. У цьому контексті показовою є практика Верховного Суду, яка, хоча й не формулює узагальненого доктринального визначення правоохоронної функції, фактично розглядає її природу крізь призму правоохоронної діяльності.

Аналіз відповідних правових позицій свідчить, що Верховний Суд виходить не стільки з формального статусу органу як «правоохоронного», скільки з характеру тих повноважень, які він реалізує у конкретних правовідносинах. Таким чином, визначальним стає функціональний зміст діяльності – спрямованість на запобігання правопорушенням, їх припинення, розслідування, притягнення винних до відповідальності, а також забезпечення публічного порядку і безпеки. Саме через ці ознаки правоохоронна функція набуває свого реального змісту у правозастосуванні.

У такий спосіб Верховний Суд фактично ототожнює або принаймні тісно пов'язує правоохоронну функцію з правоохоронною діяльністю як практичною формою її реалізації. Це дозволяє зробити висновок, що у судовій практиці акцент переноситься з абстрактно-теоретичного розуміння функції на її прояв у конкретних владно-адміністративних та юрисдикційних діях. Відповідно, правоохоронна функція розкривається через сукупність повноважень і процедур, які забезпечують охорону прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави.

Водночас такий підхід має як методологічні переваги, так і певні обмеження. З одного боку, він забезпечує прикладну визначеність і дозволяє уникнути надмірної абстрактності при вирішенні конкретних справ. З іншого – звужує можливості для концептуального осмислення правоохоронної функції як самостійної категорії теорії держави і права, оскільки вона розчиняється у характеристиках діяльності відповідних органів. У результаті правоохоронна функція постає не як окрема системна властивість

держави, а як похідна від компетенції суб'єктів, наділених владними повноваженнями у сфері забезпечення правопорядку.

Висновки

Отже, хоча у судовій практиці відсутнє цілісне та системне тлумачення правоохоронної функції як самостійної правової категорії, окремі рішення Верховного Суду містять важливі орієнтири для розуміння її природи. Узагальнення практики Верховного Суду дає підстави стверджувати, що вітчизняна судова інтерпретація цієї функції формується переважно у площині діяльнісного підходу, за якого її зміст розкривається через конкретні форми реалізації правоохоронної діяльності, а не через автономне теоретичне визначення. У рішеннях, присвячених аналізу компетенції різних органів державної влади, суд наголошує, що правоохоронна діяльність не є монополією вузького кола органів, а здійснюється у ширшій системі публічної влади відповідно до визначених законом повноважень, що опосередковано свідчить про функціональний, а не суто організаційний характер правоохоронної функції. Водночас саме така діяльнісна спрямованість зумовлює фрагментарність, але водночас і практичну орієнтованість відповідних правових позицій, які, попри відсутність узагальненої доктринальної моделі, дозволяють реконструювати підхід, за яким правоохоронна функція розглядається крізь призму обмеження публічної влади правами людини, підпорядкування принципу верховенства права та функціонального розподілу повноважень між органами публічної влади, і, таким чином, можуть слугувати основою для подальшого наукового осмислення та систематизації цієї категорії.

Правоохоронна функція постає як один із ключових напрямів державної політики, що безпосередньо реалізується у практичній діяльності держави через забезпечення правопорядку та захист прав і свобод. Водночас правозастосовні функції здійснюють усі органи державної влади та органи місцевого самоврядування, однак це не є підставою для їх автоматичного віднесення до правоохоронних. Правоохоронним може визнаватися виключно той орган, який наділений законом повноваженнями здійснювати від імені держави владні адміністративні функції, ухвалювати обов'язкові рішення та забезпечувати їх виконання, зокрема із застосуванням примусових заходів. Відповідно, визначення належності органу до правоохоронних ґрунтується на інституційно-функціональних ознаках, що відображають його правовий статус і місце у системі державної влади.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Голос України*. 1996. № 128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII «Про національну безпеку України». *Голос України*. 2018. № 122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355>
3. Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3781-XII «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». *Голос України*. 1994. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 30 серп. 2023 р. у справі № 633/195/17 (провадження № 13-39к23). *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113269726>
5. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 05 жовт. 2022 р. у справі № 346/819/19 (провадження № 51-527км22). *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106744531>

6. Окрема думка судді Великої Палати Верховного Суду на постанову Великої Палати Верховного Суду від 30 серп. 2023 р. у справі № 633/195/17 (провадження № 13-39кс23). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113322162>

7. Окрема думка суддів Великої Палати Верховного Суду на постанову Великої Палати Верховного Суду від 30 серп. 2023 р. у справі № 633/195/17 (провадження № 13-39кс23). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113300118>

8. Ковбас І., Гавалешко П. Гносеологічний аналіз фактів в адміністративному судочинстві. *Євроінтеграційні вектори реформ у сфері публічного адміністрування: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (17 травня 2023 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С. 277-284.* URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8403/Тези%20.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

9. Ковбас І. В., Коваль М. В. До питання щодо виконання судових рішень адміністративних судів. *Права людини та публічне врядування: матеріали VIII Міжнародного правничого форуму (м. Чернівці, 30 травня 2025 р.). Львів – Торунь: Liha-Pres, 2025. С. 170-175.* URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/390/12544/28232-1>

10. Ковбас І. В., Михайлюк І. В. Ефективність захисту порушеного права людини в адміністративному судочинстві. *Київський часопис права. 2025. № 1. С. 108-113.* URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2025.1.16>

11. Ковбас І. В., Коваль М. В., Мороз С. С. До питання про формалізовану фіксацію в законодавстві України терміну «дискреція» як явища, що застосовується у процесі публічного адміністрування та при здійсненні судочинства. *Науковий юридичний журнал ПРАВОБІ НОВЕЛИ. 2023. № 20. С. 244-251.* URL: https://legalnovels.in.ua/journal/20_2023/20_2023.pdf